

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 25. juuni 2002. a määruse nr 205 „Rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunktid“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse riigipiiri seaduse § 10 lõike 4 alusel.

Eelnõuga pikendatakse Koidula, Luhamaa ja Narva-1 maanteepiiripunktide seni ajutist 12-tunnist lahtiolekuaega ning lühendatakse Koidula ja Narva raudteepiiripunktide lahtiolekuaega samuti 12-tunnile ööpäevas, ühtlustades kõigi eelnimetatud piiripunktide lahtiolekuajad vahemikus kell 07.00–19.00.

Narva-1, Koidula ja Luhamaa piiripunktid on rahvusvaheliseks liikluseks avatud maanteepiiripunktid. Koidula ja Narva raudteepiiripunktid on rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunktid raudteejaamades. Raudteepiiripunktid on avatud 24 tundi ööpäevas, kuid vastavalt Eesti ja Venemaa veoettevõtjate kokkuleppele teenindatakse ronge Narva piiripunktis kell 07.30–19.30 ning Koidula piiripunktis kell 08.00–20.00.

Koidula, Luhamaa ja Narva-1 maanteepiiripunktides ning Koidula ja Narva raudteepiiripunktides teostatakse edaspidi piiri- ja tollikontrolli ajavahemikus kell 07.00–19.00.

Lahtiolekuaja esialgse piiramise aluseks olnud asjaolud ei ole muutunud ning piiripunktide lahtiolekuaja piiramisega jätkamine võimaldab kasutada Maksu- ja Tolliameti (edaspidi MTA) ametnikke optimaalsemalt piiripunktides põhjaliku tollikontrolli teostamiseks ning Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) ametnikke piiriturvalisuse tagamisel ja piiriintsidentidele reageerimiseks. Sellest tulenevalt jätkatakse maanteepiiripunktide lahtiolekuaega seniste piirangutega alates 1. septembrist 2026.

Raudteepiiripunktide osas otsustas Vene Föderatsioon alates 1. juulist 2026 ajutiselt peatada inimeste, sõidukite, kaupade ja veoste liikumise mitmetes raudteepiiripunktides, mis asuvad Soome, Eesti ja Läti piiril. Pole teada, kas ja millal liiklus taastuda võiks. Venemaa valitsus otsustas alates 1. juulist ajutiselt peatada sõidukite, kaupade ja veoste liikumise läbi Koidula raudtee piiripunkti. Vene Föderatsioon on otsustanud teadmata ajaks peatada piiriületuse Koidula raudteejaama piiripunktis. Koidula raudteejaama piiripunkti tähtsus on viimastel aastatel vähenenud. Arvestades, et puudub teave, kas ja millal Vene Föderatsioon otsustab taastada liikluse Koidula raudteejaama piiripunktis, ei ole põhjendatud, senist rongiliiklust arvestades, raudteepiiripunktide ööpäevaringne lahtiolek.

Täiendavalt on kohalikele piiriületuseks avatud Saatse piiripunkt, mis on suvel avatud kell 09.00–17.00 ning talvel kell 08.00–16.00. Kaubavedu läbi piiripunkti ei ole lubatud.

19.07.2026 jõustusid Vene Föderatsiooni laiendatud piiranguid Eesti mootorsõidukite kaubaveole Venemaa territooriumil. Keeld hõlmab erinevate kaubaliikide vedu, erandiks on mõned Venemaa piirkonnad, näiteks Pihkva oblast ja osa Leningradi oblastist.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi piirivalve- ja rändepoliitika osakond (info@siseministeerium.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõu, Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 25. juuni 2002. a määruse nr 205 „Rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunktid“ (edaspidi kehtiv määrus) redaktsiooni RT I, 19.05.2026, 14.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Esimese paragrahviga kehtestatakse kehtiva määruse lisa 1 ja 2 uues sõnastuses ja teises paragrahvis nähakse ette jõustumisaeg.

Piiripunktid on piirikontrolli eesmärgil rahvusvaheliseks liikluseks avatud maanteelõigu või veekogu, raudtee- või lennujaama, jõe-, järve- või meresadama ehitise ja territooriumi piiratud ja tähistatud osad. Eelnõu eesmärk on pikendada Koidula, Luhamaa ja Narva maanteepiiripunktide õist sulgemist ning ühtlustada Koidula ja Narva raudteepiiripunktide lahtioleku aegu, tõstes seeläbi piiriturvalisust ja suurendada reageerimisvõimet piiriintsidentidele ning tõhustades tollikontrolli.

Eelnõu kohaselt võimaldatakse edaspidi piiriületus Koidula, Luhamaa ja Narva-1 piiripunkti kaudu igapäevaselt ajavahemikul kell 07.00–19.00. Eelnõu väljatöötamisel on lähtutud sellest, et seni ajutiselt öiseks ajaks suletud piiriületus on võimaldanud PPA-1 ja MTA-1 rakendada töötajaid tõhusamalt. MTA on suurendanud päevasel ajal piiripunktides töötajate arvu, et saavutada täielik tollikontroll, mis on suurendanud piiriületamiseks kuluvat aega. Piiripunktide 12 tundi avatuna hoidmine, kindlal kellaajal, võimaldab jätkata tööd piiripunktides ressursitõhusamalt ja edaspidi ühtlase piiriületuseaja tagamine idapiiril on ka piiriületajatele selgem.

Piirirežiimi ja avaliku korra tagamiseks on PPA-1 võimalik vastavalt vajadusele piiripunkti lähedusse suunata täiendavaid politseipatrulle.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirjade¹ (edaspidi Schengeni piirieskirjad) artikli 5 lõike 2 kohaselt võib lubada piiriületust piiripunkti kindlaksmääratud lahtiolekuaegadest erineval ajal, kui tegu on erivajadusega või ettenägematu hädaolukorraga Schengeni piirieskirjade tähenduses. Eelnõu ei mõjuta erivajadusega juhtumite puhul piiriületuse lubamist öisel ajal, sest Koidula, Luhamaa ja Narva piiripunktis tagatakse vajadusel PPA kohalolek. Piirikontrolli teostav asutus otsustab igakordselt objektiivsete asjaolude alusel, kas tegu on Schengeni piirieskirjade mõttes erivajaduse või ettenägematu hädaolukorraga. Igal juhul on liikmesriikide piirivalveasutustel Schengeni piirieskirjade rakendamisel lai kaalutlusruum.

Euroopa Liidu sise- ja välispiiride ületamisele kohaldatakse Schengeni piirieskirju, mille artikli 39 lõike 1 punkti b kohaselt tuleb Euroopa Komisjoni tehtud muudatusest teavitada.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad). – [ELT L 77, 23.3.2016, lk 1–52](#).

Eelnõu mõjutab rahvusvahelisi vedusid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (uuesti sõnastatud)² (edaspidi liidu tolliseadustik) artikli 159 tähenduses. Koidula ja Luhamaa piiripunkt on liidu tolliseadustiku mõttes ka tolliasutus, kus tehakse tollikontrolli.

Tolliseadustiku artikli 159 lõike 1 kohaselt antakse liikmesriigile pädevus otsustada, kus erinevad tolliasutused paiknevad ning milliseid tolliformaalsusi vastavates tolliasutustes teha saab. Sama artikli lõike 2 kohaselt peavad liikmesriigid sealjuures tagama, et tolliasutustele määratakse põhjendatud ja asjakohased ametlikud lahtiolekuajad. Arvesse tuleb võtta transpordi ja kauba liiki ning rahvusvahelisi vedusid ei tohi sealjuures takistada ega kahjustada. Võib tekkida küsimus, et kui kaubavahetusele seatakse osaline ajaline piirang, mida Koidula ja Luhamaa maanteepiiripunktide ning Koidula ja Narva raudteepiiripunktide öine sulgemine endast kujutab, siis kas tegemist on rahvusvahelise veo takistamisega liidu tolliseadustiku artikli 159 tähenduses. Siinkohal tuleb asuda eitavale seisukohale, kuna tolliasutuse lahtioleku aja määramisel on täidetud põhjendatuse ja asjakohasuse tingimused, mida on pikemalt selgitatud seletuskirja osas 2 ja 4. Liikmesriigil on pädevus põhjendatud juhtudel piiranguid kehtestada.

4. Määruse mõjud

Maanteepiiripunktid

Määrusega ei seata täiendavaid kohustusi konkreetsete isikute või isikute gruppide suhtes, samuti ei avalda määrus mõju piiriületamise õigust omavate isikute arvule. Kogukondlikest sidemetest või muust vajadusest tuleneva hädavajaliku piiriületuse võimalus säilib ka pärast määruse jõustumist. Piiripunktide lahtiolekuageade piiramine või muutmine mõjutab enim inimesi, kelle piiriületamine on seotud töötamisega teises riigis.

Isikute piiriületuse kogumaht on Narva, Luhamaa ja Koidula maanteepiiripunktides varasemate aastatega võrreldes oluliselt langenud. Kui 2025. aasta esimesel poolaastal läbis maismaa piiripunkte kokku ca 512 000 inimest, siis 2026. aastal oli piiriületajate koguarv ca 444 000 (-13%). Transpordivahendite piiriületuse vastavad näitajad on ca 43 500 sõidukit 2025. aasta esimesel poolaastal ja ca 35 000 sõidukit 2026. aasta esimesel poolaastal (-20%). Isikute piiriületuste arv mais ning juunis taastus öisele sulgemisele eelnenud tasemele, kuid on 2025. aasta sama ajaga võrreldes vähenenud 19% võrra, sõidukite piiriületused on samas võrdluses vähenenud 14%. Andmepõhiselt saab esile tuua, et isegi kui prognoosida piiriületuste arvu suurenemist, ei ületa see piiripunktide läbilaskevõimet. Piiriületuse intensiivsuse koondumine kindlatele kellaaegadele ning järjekordade tekkimist ei saa välistada, kuid piiripunktide 12-tunnine lahtiolekuage tagab tõhusama ressursikasutuse piiri- ja tollikontrolli läbiviimiseks.

Hetkel ei ole võimalik hinnata 19.07.2026 rakendunud Venemaa otsuse mõjusid Eesti veokite liikumise keelustamise osas. Enne Venemaa otsust oli lubatud toimetada sihtkohta osa kaupu (liha, kala, piim, mõned köögivilja- ja kondiitritoodete liigid, kakao, teraviljatooted, alkohol, väetised, ravimid, rasestumisvastased vahendid, paber ja kartong). Samuti ei hõlma keeld kellasid, muusikariistu, tuumareaktoreid ning filmi- ja helisalvestusseadmeid. Teised kaubad liikusid Venemaale piiripunktide lähedatesse tolliterminalidesse, kus toimus ümberlaadimine Venemaa veokitele. Juhul, kui uus keeld näeb ette uutele kaupadele samalaadset korraldust, siis mõju puudub.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (uuesti sõnastatud). – [ELT L 269, 10.10.2013. lk 1–101.](#)

Siseneval suunal on transiitprotseduuriga toodud EL-i plasttooteid, toiduvalmistisi jt toiduaineid, millele ei ole EL kehtestanud sanktsioone toidujulgeoleku tagamiseks maailmas. Lisaks teised mittesanktsioneeritud kaubad Usbekistanist ja Kasahstanist. Kokku oli sisse toodud kaupade kaal 15 362 tonni.

Luhamaa piiripunkt

2026. aasta esimesel poolaastal võrdluses 2025. aasta esimese poolaastaga on Luhamaa piiripunktis piiriületuse maht vähenenud 33% isikute ja 35% sõidukite osas. Kuude lõikes on aasta algusega võrrelduna piiriületuste maht taastunud ehk jõudnud samale tasemele, mis oli enne piiripunktide öist sulgemist. Mai ja juuni võrdluses 2025. aasta sama perioodiga on isikute piiriületus vähenenud 35% ning sõidukite piiriületus vähenenud 26%. Vaatamata olulisele langusele sõidukite arvus on Luhamaa piiripunkti näol tegemist Eesti suurima transpordi teenindava maismaapiiripunktiga.

Sõidukite arvu vähenemine tuleneb peamiselt liinibusside vähenemisest, kuna suurem osa regulaarliine läbis varasemalt piiripunkti öisel ajal. Veoautode koguarv on püsinud stabiilsena, mis viitab asjaolule, et kaubaveos olulisi muutusi toimunud ei ole.

Tabel 1. Sõidukite piiriületuste arv Luhamaa piiripunktis 2026. a (kokku sisse ja välja)

	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni
buss / liinibuss	258	180	109	104	112	99
koormaga veoauto	522	697	856	805	874	774
koormata veoauto	1282	1239	1152	1170	1059	1123
sõiduauto / mootorratas	1070	767	850	958	1091	1200
Kokku	3132	2883	2967	3037	3136	3196

Allikas: PPA

Inimeste piiriületuste arv vähenes pärast öist sulgemist märtsis-aprillis ca 20%, kuid mais-juunis kasvas sama palju. Piiriületajatest on EL kodanikke keskmiselt 42%, (sh Eesti 10,2%) ja kolmandate riikide kodanikke 58%.

Tabel 2. Isikute piiriületus Luhamaa piiripunktis

	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni
sisenev suund	9 296	5 779	5 736	5 814	6 179	7 423
väljuv suund	6 592	4 732	4 213	5 073	5 571	7 684
Kokku	15 888	10 511	9 949	10 887	11 750	15 107

Allikas: PPA

Koidula maantee piiripunkt

2026. aasta esimese poolaasta võrdluses aastaga 2025. aasta sama perioodiga on Koidula piiripunktis isikute piiriületuste arv suurenenud 2% ning transpordivahendite piiriületuse maht on tõusnud 9%. Mai ja juuni võrdluses 2025. aasta sama perioodiga on piiriületuste arv isikute osas jäänud samaks, kuid sõidukeid on ületanud piiri 11% rohkem.

Tabel 3. Sõidukite piiriületuste arv Koidula piiripunktis 2026. a (kokku sisse ja välja)

	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni
buss / liinibuss	151	136	154	155	158	164
koormaga veoauto	444	435	455	340	348	271
koormata veoauto	1 093	1 207	1 281	1 383	1 369	1 257

sõiduauto / mootorratas	1 147	857	814	942	958	1 040
Kokku	2 835	2 635	2 704	2 820	2 833	2 732

Allikas: PPA

Pärast piiripunktide õist sulgemist on sõidukite piiriületuse koguarv püsinud samal tasemel (vt tabel 3). Kategooriate lõikes on tõusnud koormata veoautode piiriületuste arv ning vähenenud sõiduautode arv. Eestis registreeritud sõidukid moodustavad 59%.

Tabel 4. Isikute piiriületuse statistika Koidula piiripunktis

	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni
sisenev suund	8 862	6 381	7 629	8 678	8 407	10 145
väljuv suund	6 460	5 328	5 674	6 704	6 884	11 224
Kokku	15 322	11 709	13 303	15 382	15 291	21 369

Allikas: PPA

Isikute piiriületuste arv on käesoleva aasta mais ja juunis aga oluliselt tõusnud. Märtsis ja aprillis läbis Koidula piiripunkti ca 21 000 inimest, mais ja juunis oli piiriületajaid kokku ca 29 000, (tõus +29%). Piiriületajatest 56% on EL kodanikud 56% (-8%), sh Eesti 43,3% (-11%), kolmandate riikide kodanikke on 44% (+14%).

Eestis registris olevate veokite arv siseneval suunal on olnud keskmiselt 53% kõikidest veokitest, väljuval aga 78%, kusjuures aprillist kuni juulini moodustas see stabiilselt 85% ja rohkem. Kaubamahtude poolest väljuval suunal on ekspordi protseduuriga viidud välja kokku 124 miljoni euro väärtuses (15 830 tonni). Eesti eksport moodustas sellest 58,9% (73 miljonit eurot, 10 706 tonni), mis näitab selgelt, et Koidula piiripunkt on Eesti vedajate ning eksportööri jaoks populaarne piiriületuse koht. Peamisteks kaupadeks, mida viidi ekspordiprotseduuriga, olid masinad ja mehhaanilised seadmed, kakaoad, elektrimasinad, optika, fotoseadmed, eeterlikud õlid. Tegu on kaupadega, mis ei ole sanktsioneeritud. Väljuval suunal on transiidiprotseduuriga viidud välja kokku 15 041 tonni kaupu (väärtust ei ole võimalik määrata, kuna transiidi vormistamisel ei ole väärtuse märkimine kohustuslik). Peamised kaubad kakao ja selle tooted, tee, kohv, joogid, toiduvalmistised jt toiduained, millele ei ole EL kehtestanud sanktsioone toidujulgeoleku tagamiseks maailmas.

Siseneval suunal on transiidiprotseduuriga toodud EL-i plasttooteid, toiduvalmistisi jt toiduaineid, millele ei ole EL kehtestanud sanktsioone toidujulgeoleku tagamiseks maailmas. Lisaks teised mittesanktsioneeritud kaubad Usbekistanist ja Kasahstanist. Kokku oli sisse toodud kaupade kaal 15 362 tonni

Narva-1 piiripunkt

Piiripunkt on hetkel avatud vaid jalakäijatele. Piiriületuste koguarv on esimese poolaasta võrdluses varasema perioodiga vähenenud on 11%. Piiri ületanud isikute arv kuude lõikes on esitatud tabelis 5. Piiriületusmahud on järk-järgult vähenenud ning selle trendi muutumist ei saa hetkel prognoosida.

Tabel 5. Isikute piiriületuste arv Narva piiripunktis 2026 esimene poolaasta.

	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni
sisenev suund	28 878	20 973	25 244	25 520	23 621	22 375
väljuv suund	19 808	19 517	23 427	23 943	22 709	19 655
Kokku	48 686	40 490	48 671	49 463	46 330	42 030

Allikas: PPA

Piiriületajatest moodustavad EL kodanikud keskmiselt 37% ja kolmandate riikide kodanikud 63%. Kodakondsuse lõikes (TOP5) on suurimateks piiriületajate gruppideks Venemaa Föderatsioon 137 800 (50%), Eesti Vabariik 55 200 (20%), Soome Vabariik 23 800 (8,7%), määratlemata kodakondsusega 20 900 (7,6%), Iisraeli Riik 5 100 (1,9%).

Raudteepiiripunktid

Koidula raudteepiiripunkti ületas 2026. aasta kuue kuuga kokku 59 rongi, mis on keskmiselt 10 rongi kuus. Kolm aastat tagasi ületas piiri ühes kuus keskmiselt 64 rongi, mida on üle kuue korra rohkem.

Narvas ületas piiri käesoleva aasta kuue kuuga kokku 161 rongi, mis on keskmiselt üks rong päevas. Kolm aastat tagasi ületas piiri 2–3 rongi päevas. Seega Koidula piiripunkti võimaliku sulgemise korral seda läbinud rongide suundumisel Narva suunale ei saa väita koormuse olulist suuremist, kuna jaama läbilaskevõime on kordades suurem.

Vastavalt Eesti ja Vene raudteede veoettevõtjate omavahelisele kokkuleppele ei võta jaamad ronge juba öösiti vastu. Juhul, kui rongid ületaksid taas piiri ka öösiti, siis eeldaks see MTA-lt olulist töökorralduse muutmist, milleks hetkel võimalused puuduvad. PPA-l viivad Koidula ja Narva raudteepiiripunktides piirikontrolli läbi maanteepiiripunktis teenistuses olevad ametnikud. Vältimaks olukordi, kus kontrolli saabub rong öisel ajal on turvalisuse kaalutlustel ning teenistuse korralduslikult mõistlik maantee- ja raudteepiiripunktide lahtiolekuajad ühtlustada. Oluline on piirata sarnaselt maanteepiiripunktidega ka raudteepiiripunktide lahtiolekuajaga, et tagada ühtne töökorraldus piiripunktides.

Tabel 6. Rongide piiriületused Narva ja Koidula piiripunktides

	2023	2024	2025	2026 (6 kuud)
Koidula raudtee piiripunkt	777	497	237	59
Narva raudtee piiripunkt	982	318	346	161

Allikas: PPA

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Sihtrühm: isikud, kes ületavad riigipiiri pereliikmete külastamiseks, töötamiseks, sisseostude tegemiseks või muudel põhjustel Narva-1, Koidula ja Luhamaa kaudu.

Mõju ulatus: mõju täpne ulatus ei ole teada, kuid on pigem väike. Koidulas, Luhamaal ja Narvas piiripunktide lahtiolekuajad ei muutu ning muudatus ei nõua kohalikelt elanikelt täiendavat kohanemist. Pärast öist sulgemist on piiripunkti avamise ajaks (kell 07.00–08.00) tekkinud lühike järjekord nii siseneval, kui ka väljuval suunal. Näiteks veebruaris sisenes Koidula piiripunkti esimesel tunnil keskmiselt 13 inimest ning märtsis esimesel tunnil keskmiselt 30 inimest, väljuval suunal veebruaris esimesel tunnil keskmiselt neli inimest ning märtsis esimesel tunnil keskmiselt 11 inimest. Ülejäänud päeva osas on kõige intensiivsem piiriületus toimunud Koidula piiripunktis vahemikul 11.00–13.00, mil piiri ületab iga päev keskmiselt 58 inimest tunnis.

Mõju avaldumise sagedust ei saa täpselt määrata, sest PPA ei kogu isikustatud statistikat selle kohta, millisel kellaajal, mis eesmärgiga isikud riigipiiri ületavad.

Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Kokku läbis 2026. aasta kuue kuuga Koidula piiripunkti pea 92 376 inimest, mis on 8,6% kõikidest piiriületajatest ning Luhamaa piiripunkti 74 092 inimest, mis on 6,9% kõikidest piiriületajatest. Narva-1 piiripunkti läbis 2026. aasta esimese

kuue kuuga kokku 275 670 inimest, mis on 25,6% kõikidest piiriületajatest, kellest valdava enamuse moodustasid Vene Föderatsiooni kodanikud. Kõigile idapiiri ületajatele ei avalda 12-tunnine piiripunkti avatuna hoidmine võrdset sotsiaalset mõju. Kuna PPA ei kogu isikustatud statistikat piiriületuse eesmärgi kohta ei ole võimalik sihtrühma suurust täielikult määrata, kuid hinnanguliselt on see väike.

Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väike. Piiriülese liikumise piiramine 12 tundi mõjutab kogukonna elujõulisust ja elukorraldust ning takistab mõnevõrra ühtse kultuurilise taustaga piirkonna siseseid tavapäraseid liikumisi ja piirkonna ajalooliselt väljakujunenud terviklikku toimimist ning võib mõningal määral mõjutada negatiivselt kogukonna sotsiaalseid ja kultuurilisi sidemeid, kui isikutel oleks vajalik piiri ületada vahemikus kell 19-07. Lühiajalisi ja ajutise iseloomuga piiriületuse koondumist kindlatele kuupäevadele ja kellaaegadele ei saanud välistada ka 24-tunnise lahtiolekuajaga.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: PPA, MTA ja kohalikud omavalitsused (edaspidi KOV)

Mõju ulatus: mõju ulatus on väike. Muudatus võimaldab PPA-l ja MTA-l jätkata ümberplaneeritud ressursiga ega tekita kohanemiskursusi. Piiripunkti öösel täielikult ei suleta, jätkuvalt tagatakse piiripunkti valve ning valmisolek lahendada erandlikke olukordi.

Koidula ja Luhamaa piiripunktide jätkuv öiseks ajaks sulgemine võiks mõjutada piirkonna kohalikke omavalitsusüksusi Võru maakonnas (Setomaa vald, Võru linn, Võru vald, Rõuge vald), kui piiripunktide 12-tunnine avatud olek vähendaks piiride läbilaskevõimet, avaldades mõju veondus- ja logistikaettevõtete käibele ja vähendades seeläbi KOV-ide eelarvetulu. 2026. aasta piiriületuste statistika näitab aga, et piiride läbilaskevõime ei ole vähenenud.

Narva-1 piiripunkti lahtiolekuaja lühendamine KOV-i eelarvetulu ei mõjuta, küll aga võib piiripunktis olev piirjärjekord avaldada ajutiselt mõju avaliku ruumile ja heakorrale. Arvestades, et suvisel perioodil on piirijärjekorrad tavapäraselt pikemad, on alates 1. septembrist 2026 mõju pigem väike.

Mõju avaldumise sagedus on väike, PPA ja MTA kohalolu on vajalik ka öisel ajal.

Mõjutatud sihtrühma suurus võrreldes PPA ja MTA ametnike arvuga on väike.

Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väike.

Piiripunkti ööpäevas rohkem kui 12 tundi avatuna hoidmine on teenistuse planeerimise kohalt keeruline ja ebamõistlik ressursikasutus, sest ühe vahetusega ei ole võimalik kogu lahtioleku aega katta. Oluliselt mõistlikum on hoida piiripunkt avatud 12 tundi ööpäevas, kasutades piiripunktis ühe vahetuse teenistujaid.

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Sihtrühm: ettevõtted, kes toimetavad kaupu või isikuid üle riigipiiri või tegelevad piiriületuse ooteala haldamisega

Mõju ulatus: kuna sõidukitele avatud piiripunktide ehk Luhamaa ja Koidula, lahtioleku aega ei muudeta, ei tule ka vedajatel tõenäoliselt sõidugraafikutes muudatusi teha.

Kaupade vedu ja inimeste liikumine üle idapiiri on peale ulatuslikke Vene Föderatsiooni ettevõtjate ja isikute vastaseid sanktsioone oluliselt langenud, suurem osa kaubavahetusest on suunaga Eestisse. Kaubavahetusega tegelevad ettevõtjad on seega saanud mitme aasta jooksul olukorraga kohaneda, mistõttu on mõju ulatus neile pigem madal. Kui öisel ajal jätkuvalt tollivormistust ei teostata ning piiriületust ei toimu, võivad pikeneda kaubaveoautode ootejärjekorrad. Siiski, kaubaveoautode ootejärjekorda hallatakse veebis ja piiriületust on võimalik broneerida kuni kolm kuud ette. Kui broneeringuid saada ei ole, siis pigem piirile järjekorda ei tulda. Seega võib öelda, et vedajad on kohanenud piiri uue lahtiolekuajaga.

Ootejärjekordadest on vähem mõjutatud loomi ja linde ning kiirestiriknevat toitu, meditsiinis kasutatavaid rakke, kudesid ja elundeid ning muid ajatundlikke kaupu sisaldavad veosed, sest nende piiriületuse kiirendamiseks tehakse tolliformaalsused vastavalt tolliseadusele eelisjärjekorras.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on hinnanud, et pikenevad piirijärjekorrad suunavad kaubavood teistesse riikidesse, näiteks Lätti, või kasutama teisi transpordivahendeid, sh laevasid. Eksportijate ja tootjate jaoks sel juhul kulud kasvavad. MTA andmetel ei ole piiripunktide seni ajutine öine sulgemine siiski kaasa toonud märkimisväärsed muudatusi kaubavoogudes ja Eesti ettevõtete osakaal kõikidest eksportidest üle idapiiri on jäänud samaks. Võib täheldada mõningast kaubavoogude suundumist Lätti, kuid seda ei saa pidada tingituks Koidula ja Luhamaa piiripunkti öisest sulgemisest.

Kaubaveoautode Koidula ja Luhamaa maanteepiiripunkti suunamisel kasutatakse elektroonilist eelbroneeringu süsteemi ning sõidukid läbivad piiriületuse ooteala, mille haldamiseks on PPA sõlminud halduslepingud. Broneeringusüsteemi haldab GoSwift ning ooteala tegevust korraldab Koidulas AS Railservis ning Luhamaal OÜ Collade. Ehkki Koidula ja Luhamaa maanteepiiripunktide öist sulgemist pikendatakse, ei pea see automaatselt kaasa tooma ootealade sulgemist. Kuna sõidukite maanteepiiripunkti sisenemise korraldamise tasu võetakse piiriületajalt, on väljuval suunal transpordivahendite arvu vähenemine olulise majandusliku mõjuga teenust pakkuvatele ettevõtetele. Alates Vene Föderatsiooni täiemahulise sõja algusest on piiriületuste arv kordades vähenenud ja ka piiripunktide öiseks ajaks sulgemine on vähendanud Eestist väljuvate sõidukite arvu.

Piiriületuse ooteala operaatori jaoks toob ööpäevas teenuseid kasutatavate sõidukite arvu vähenemine kaasa tulude vähenemise ja see omakorda võib kaasa tuua piirijärjekorda haldava ettevõtte teenuse pakkumise ennetähtaegse lõpetamise, mis eeldab riigi poolt valmisolekut korraldada ootejärjekordade haldamine, WC ja prügimajandus. Valmisoleku puudumisel eksisteerib risk kohalikule heakorrale ja turvalisusele. Lepingu ülesütlemisel on samuti mõju Setomaa valla eelarvele, kes saab tulu ootealade rendist. Eelarve mõju sõltub aga sellest, kas leping üles öeldakse ning kas ja mis hinnaga ootealad uuesti välja rentida õnnestub. Esmastel hinnangutel maksab prügiveo ja tualettide tagamine piiriületust ootavatele inimestele Luhamaa ja Koidula piiripunktides umbes 70 000 eurot aastas, mis oleks vajalik katta riigieelarvest.

Narva-1 piiripunkt on avatud liiklemiseks ainult jalakäijatele ning lahtiolekuaja piirangu pikendamisega majanduslikku mõju ei kaasne.

Raudteepiiripunktides on veoettevõtted leppinud juba varasemalt mitteametlikult kokku, et öisel ajal raudteel liiklust ei toimu, vaid üksikud rongid on ületanud piiri pärast kokkuleppelist aega. Seega isegi, kui seni on Vabariigi Valitsuse määruse alusel võimalik ületada raudteepiiripunkte 24 tundi, on toimunud rongide piiriületused Narvas kell 07.30–19.30 ning Koidulas 08.00–20.00. Piiranguga kaasnev mõju on väike.

Kaubavahetus viimaste aastate jooksul on olnud suures languses. Kui 2024. aastal moodustas kaubamaht 243 tuhat tonni 293 miljoni euro väärtuses, siis aastal 2025. see oli vastavalt 174 tuhat tonni ja 221 miljonit eurot.

Rongide arv oli stabiilne kuni maikuuni, kui toimus järsk langus. Pärast Venemaa otsust sulgeda alates 01.07.2026 ajutiselt Koidula raudtee piiripunkt enam piiriülest rongide liiklust ei toimu. Mõju Koidula raudteepiiripunkti sulgemisele on Eesti ekspordi (tolliprotseduur 1000) osas marginaalne (3–5%) kui vaadata kaalu järgi, statistilise väärtuse järgi on see 4–6% kogu Eesti ekspordi mahust.

Kui aga vaadata eraldi taasväljavedu (reeksport) siis see mõju on juba suur (79–82%) reekspordi mahtudest kaalu järgi ning statistilise väärtuse järgi 53–55% reeksporditava kauba väärtusest. Põhilised reekspordi kaubad on kakao ja selle tooted ning palmiõli.

Hetkel ei ole võimalik hinnata, et millist mõju omab Eesti vedajatele ja kaupadele 19.07.2026 jõustunud Venemaa laiendatud piiranguid Eesti mootorsõidukite kaubaveole Venemaa territooriumil.

Mõju avaldumise sagedus on väike, vedajate kavandatud sõidugraafikud on varasemate muudatuste tõttu juba ümber tehtud. Venemaa Föderatsiooni ja Eesti Vabariigi piiri ületasid 2026. aasta kuue kuu jooksul veoautod kokku 21 436 korral ja bussid kokku 918 korral ehk ligikaudu 120 veoautot ning 5 bussi päevas.

Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Aastatega on vähenenud ettevõtjate arv, kes toimetavad kaupu või isikuid üle Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni riigipiiri. Piiriületuse ooteala haldamiseks on PPA sõlminud halduslepingud kahe ettevõttega.

Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väike. Ettevõtjatel on olnud aega kohanenud 12-tunnise piiripunktide tööajaga. Kauba ja isikute vedude vähenemisel ka päevasel ajal võib kaasneda töökohtade kadu ja maksutulu vähenemine, kuid selle täpne prognoosimine ja seostamine piiripunktide lahtioleku ajaga ei ole võimalik.

Muud mõjud

Eelnõuga kaasnevad mõjud avalduvad eelkõige Eesti idapiiri piirkondades (Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti), kus sotsiaal-majanduslik olukord on juba praegu keskmisest keerulisem ning väljakutsed suuremad. Eelnõuga muutub seni ajutisena käsitletud piiri- ja tollikontrolli 12-tunnine lahtiolekuaeg tavapäraseks alates 1. septembrist 2026, mis tähendab, et ajutise meetmega kaasnenud mõjud muutuvad piirkonna jaoks pikaajaliseks. Sellega ei pruugi olla arvestanud piirkonna ettevõtjad ega elanikud, kelle töö- või elukorraldus sõltub piiriülesest liikumisest. Selline pikaajaline muudatus võib kaasa tuua ettevõtlusmahtude vähenemise või tegevuse lõpetamise, mis omakorda võib mõjutada piirkonna tööhõivet, elanike sissetulekuid ja kohalike omavalitsuste, sealhulgas Setomaa valla, tulubaasi.

Kokkuvõttes tuleb arvestada, et riik on järjepidevalt soovitanud Venemaa Föderatsiooni reisimist täielikult vältida, muu hulgas põhjusel, et julgeoleku kaalutlustel võib olla vajalik piiripunktide viivitamatu sulgemine ning Eestisse harjumuspärase teekonna kaudu naasmine ei ole võimalik. Seega võib eeldada, et Venemaa Föderatsiooni reisijad ja nende vedajad on kõikidest riskidest teadlikud ning reisivad Venemaa Föderatsiooni tungival vajadusel. Seetõttu ei pruugi piiripunktide jätkuv õine sulgemine olla ülemäära koormav, sest hädavajaliku reisi teeb reisija ka muul ajal ning võib suurenedagi reisijate arv päevasel ajal. Igal juhul on Vabariigi Valitsusel Koidula, Luhamaa ja Narva piiripunktide õiseks sulgemiseks kaalukad põhjused ning

eeskätt tuleks Venemaa Föderatsiooni reisimist vältida. Kui see ei ole võimalik, saab riigipiiri ületada Koidula, Luhamaa ja Narva-1 piiripunktide kaudu iga päev kell 07.00–19.00. Erivajaduse või ettenägematu hädaolukorra puhul on võimalik PPA-l lubada piiriületus ka öisel ajal kõigis piiripunktides, kaaludes igat konkreetset juhtumit eraldi.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Piiripunktide öise sulgemise pikendamine ei too PPA-le ja MTA-le kaasa täiendavaid tegevusi. Välisministeeriumil tuleb piiripunktide uuest lahtiolekuaegadest teavitada selleks ettenähtud protseduuride kohaselt.

Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvelisi tulusid, küll võib tekkida lisakulu Koidula ja Luhamaa piiripunktide ootejärjekordadest tekkiva negatiivse tagajärje vältimiseks, kui olemasolevad halduslepingu partnerid lepingu üles ütlevad.

PPA ega MTA ei vähenda töötajate arvu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. septembril 2026. aastal.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Kliimaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Välisministeeriumile ning saadetakse arvamuse avaldamiseks PPA-le, MTA-le, Kaitsepolitsei ametile, Narva Linnavalitsusele ja Setomaa Vallavalitsusele.

PPA ettepanekul on eelnõu esimesse paragrahvi lisatud kehtiva määruse lisa 2 kehtestamine uues sõnastuses ning seletuskirja on märgitud, et vältimaks olukordi, kus kontrolli saabub rong öisel ajal on turvalisuse kaalutlustel ning teenistuse korralduslikust poolest mõistlik maantee- ja raudteepiiripunktide lahtiolekuajad ühtlustada. MTA teatas, et puuduvad eelnõu osas tähelepanekud. Lisaks märkis MTA, et toetab lisaks maanteepiiripunktidele ka raudteepiiripunktides 12-tunnise lahtiolekuaja kehtestamist tähtajatult.

Välisministeerium ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastasid eelnõu märkusteta. Rahandusministeerium ja Kliimaministeerium ei ole arvamust esitanud. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium kooskõlastas eelnõu kahe märkusega, millega on osaliselt arvestatud.